

En veldressert gjeterhund: - Gjør jobb for flere mann

Forfatter

Cathinka Kjelstrup, NSG

Sammendrag

Gjeterhund er en hund som gjeter sau, geit eller andre husdyr. Det er et ordtak som sier at det er mange veier til Rom, dette gjelder også dressering av gjeterhunder. Noen grunnprinsipper må likevel følges.

Publisert

2014

Referanse

Sau og Geit nr. 1/2014

Utskriftsdato

20.01.2025 www.fag.nsg.no

En veldressert gjeterhund:

- Gjør jobb for flere mann

Gjeterhund er en hund som gjeter sau, geit eller andre husdyr. Det er et ordtak som sier at det er mange veier til Rom, dette gjelder også dressering av gjeterhunder. Noen grunnprinsipper må likevel følges.

Norsk Sau og Geit er raseklubb for border collie og working kelpie, som er de to gjeterhundrasene som i dag brukes her til lands. Raseklubben organiserer gjeterhundkurs og -trening og står for opplæring av dommere og instruktører i Norge.

Mange hundeeiere tenker kanskje at gjeting er spennende og kan passe for sin hund, mens andre ikke helt vet hva gjeting innebærer.

Gjeterhundens historie er lang

Tidlig på 1900-tallet brukte sauegjeter i Norge buhunder, en norsk hunderase, som gjeterhunder. Den første tiden var det statskonsulent Jon Sæland som stod for stambokføring og holdt utstilling for buhundrasen. Etter krigen kom de første border colliene til landet og overtok snart rollen som gjeter-

hunder. I 1954 holdt svenske Märtha Andersson gjeterhundoppvisning på Ekebergsetta i Oslo, i Fåvang og på Tynset med hunder av border collie-rasen. Etter dette bredte interessen seg raskt for border collie som gjeterhund. På slutten av 1970-tallet ble det også importert noen individ av den australske gjeterhundrasen kelpie.

Et viktig arbeidsredskap

Gjeterhunden er først og fremst et viktig «arbeidsredskap» for de som håndterer sau. Den kan være til uvurderlig hjelp i saueholdet. Bruk av en dressert gjeterhund gjør at en kan flytte dyrene uten å påføre dem unødvendig stress. Sauene oppfører seg ofte roligere når vi benytter en veldressert gjeterhund enn om vi skal gjøre samme jobben ved hjelp av folk. Et ordtak sier at en god gjeterhund gjør jobb for flere mann, mens en dårlig gjeterhund skaper merarbeid for et tilsvarende antall personer.

De fleste som har gjeterhund bruker den til det daglige arbeidet med dyra hjemme på gården, til tilsyn i beitetida og til hjemsanking av sauene på høsten. Det er også noen som har gjeterhund uten å ha sau selv, men bruker den da

ofte til å hjelpe andre med sauesanking fra fjellet eller skogen.

Ofte stilte spørsmål

Mange eiere av andre hunderaser sender spørsmål inn til NSG, bl.a. om de bør stimulere hunden sin til å gjete sau og om deres rase er aktuell som gjeterhund. Norsk Sau og Geit har ansvaret kun for rasene working kelpie og border collie. Ved forespørsel fra eiere av hunder av andre raser er det opp til kursinstruktøren å avgjøre om en slik hund kan få være med på dressurkurs. I utgangspunktet er våre gjeterhundkurs åpne for alle medlemmer, uavhengig av hunderase, men det bør stilles et minstekrav til hundens gjeterinstinkt. De fleste hunder som fra gammelt av har vært brukt som gjeterhunder kan, mer eller mindre, vise instinkt til å samle dyrene. Det mest utviklede instinktet finner vi likevel hos hunder i rasene som har rendyrket gjeterinstinktet i flere generasjoner – dvs. hos border collie og working kelpie. Selv hos disse rasene kan imidlertid gjeterinstinktet forsvinne etter bare få generasjoner med avl på andre egenskaper.

Treningsfilosofi

Trening av en gjeterhund starter i det øyeblikket vi får valpen/hunden hjem, akkurat som individ av alle andre raser. På dette stadiet er det viktig med sosialisering/preging og tilpassing til det nye hjemmet. En gjeterhund skal jo også fungere sammen med personene på gården i tillegg til en trygg og god tilknytning til eieren sin, som senere skal bli dens læremester og fører. Hunder må ha klare grenser for hva som er tillatt eller ikke. På dette stadiet kan tradisjonell belønning være viktig å benytte i dressuren. For at hunden skal fungere godt på sau må den ha forståelse av hva som er rett og galt, slik at den oppfatter hva føreren mener i hver enkelt situasjon. Fysisk avstraffelse er ikke akseptert. Fører skal ha såpass kontroll på hunden at dette aldri skal være nødvendig. Trygge forhold og egnede treningssauer

- Tull å tenne en hund for bare å leke med sau

(Foto: Vidar Tangeland)

er viktig. Skal en hund samarbeide godt må den ha tillit til føreren og omgivelsene. Husk at gjeterinstinktet ligger latent hos nesten alle gjeterhunder og at det er lystbetont. Det fungerer dårlig og prøve å skremme en hund til å gjøre slik vi ønsker!

Å starte trening på sau

Før hunden er klar til å starte trening på sau er det viktig at den har lært betydningen av *nei*, og at den kan korrigeres for uønsket adferd. Gjeterhunder har et sterkt medfødt instinkt til å ville gjete sau, som egentlig er et jaktinstinkt. Mange hundeeiere vil oppdage at første gang de trener hunden på sau har de ikke så god kontroll som når den ikke er i nærheten av sauer. Det er viktig at vi klarer å formidle til hunden at den ikke får lov til å skremme/jakte på sauene. For å lykkes med det er et godt lederskap over hunden avgjørende. Det betyr at vi har kontroll, selv om hunden er i «gjeterinstinktmodus».

Mentor

For en ny og uerfaren gjeterhundeeier er det viktig å gå gjeterhundkurs. Men for

å løse de daglige utfordringene i hundedressuren er en dyktig og erfaren mentor avgjørende - en person en kan støtte seg til i hverdagen. Dette vil gjøre treningsarbeidet sikrere og en blir tryggere på at en legger det rette grunnlaget for hundens utvikling.

- Skaff deg en mentor

Kommandoer

Kommandoer som må være på plass før vi starter trening på sau er for eksempel; «kom», «ligg», «nei», «gå fram» og «gå bort».

- *Kom*: Vi må kunne kalle hunden til oss, uansett hvor fristende det er og ikke komme.
- *Ligg*: Denne kommandoen bruker vi for å kunne stoppe hunden. Dette for at den lettere skal kunne ta/oppfatte neste kommando, som «høyre», «venstre», «gå bort» eller «gå fram».
- *Nei*: Brukes for å kunne fortelle at hunden gjør feil eller for å kunne avbryte uønsket adferd. Like etter nei er det viktig å vise den hva som er riktig å gjøre.
- *Gå fram*: Hunden skal gå fram mot sauene.

- *Gå bort*: Dette er en kommando som vi har bruk for i hele hundens liv - både i hverdagen og i jobb. Dersom hunden presser for hardt på sauene kan vi stoppe den med «ligg», deretter gir vi kommando «gå bort» for å legge den/plassere den der vi vil ha den.

Alle kommandoene kan læres inn uten sau til stede. Senere må vi kreve at den også lystrer kommandoene under trening med sau.

Belønning

Mange lurer på hvordan man belønner en gjeterhund. For en intens gjeterhund vil som oftest vanlig belønning, slik man bruker i hverdagsdressur, ikke fungere eller være unødvendig. Det mange ikke tenker på er at beste belønning en gjeterhund kan få er å kunne gjete og jobbe med sau. Altså hvis hunden har lystret en *ligg*-kommando kan man deretter be hunden *gå inn mot sauene* som belønning. Å jobbe med sau er et så sterkt instinkt hos de fleste gjeterhunder at å få jobbe videre vil

WEE
MARINE SYSTEM

Ønsker du enklere renhold og skadefrie dyr?

Lognvikgulvet er et nyutviklet norsk sauegulv i kompositt, med smarte T-profiler som enkelt slipper lort og fôr igjennom spaltene. Dermed unngår du både tidkrevende rengjøring og skader på dyrene. Gulvet tåler spenn opp til 3,5 meter.

Kontakt oss i dag for en prat om dine neste sauegulv!

Wee Marine AS | Tlf.: 982 18 155 | E-post: aage@wee.no | www.wee.no

være den beste belønningen den kan få. Mange bruker også ros i kommandoene under gjeterhundtreninga. Dette kan gjøres på følgende måte: når hunden gjør oppgaven riktig, forsterker man oppgaven med å gjenta kommandoen i en positiv tone.

Rettferdighet er viktig

All trening på sau skal være varsom og foregå på en «rettferdig» måte, både for hund og sau. Riktig balanse mellom korreksjon og belønning er viktig. Noen hunder egner seg kanskje ikke til å bli en gjeterhund, like lite som at ikke alle mennesker egner seg som hundetrener/-førere. Det er derfor viktig å se både hundens og egne begrensninger når det gjelder instinkt/kunnskap om gjeterhund og sau. Føler en at «dette mestrer jeg ikke», vil det være nyttig å søke råd hos erfarne gjeterhundfolk.

Hva gjør jeg hvis jeg trenger hjelp?

Om du skal bruke hunden din aktivt i arbeid hjemme på gården eller under

tilsyn og sanking, er det viktig å ha en plan for å stimulere/trene den både fysisk og mentalt. Det kreves mye tid for å trene opp, utvikle og vedlikeholde gjeteregenskapene hos en gjeterhund. Det er derfor viktig at man har tid og mulighet til å følge opp hunden sin om man «tenner» den på sau. En gjeterhund vil sjelden fungere bra dersom vi trener den bare litt innimellom eller den blir gående i lengre perioder uten trening. Det er viktig at gjeterhunder får tilstrekkelig med trening - både for at vi skal ha nytte av den, men også for at hunden skal ha glede av å jobbe med sau. Husk at sauer ikke er et «leketøy» for hunden, men at en gjeterhund er et hjelpemiddel i saueholdet.

Bestemmer du deg for å skaffe deg en gjeterhund, men føler at du ikke har nok erfaring, ta kontakt med Norsk Sau og Geit sitt lokallag der du bor eller NSG sentralt. Våre lokal- og fylkeslag organiserer og avholder både gjeterhundkurs og -trening.

Tekst og foto: Cathinka Kjelstrup

Fakta om gjeterhundarbeidet i NSG:

- I Norge er det NSG som har raseansvaret for gjeterhundrasene working kelpie og border collie.
- Styret i NSG har oppnevnt et eget gjeterhundråd som har det daglige ansvaret for og forvalter disse to gjeterhundrasene.
- I regi av NSG avholdes det årlig ca. 250 gjeterhundprøver rundt om i Norge.

Hovedmål:

- Legge til rette for utvikling og størst mulig, praktisk bruk av gjeterhunder i norsk småfehold.

Delmål:

- Sikre gjeterhundrasenes utvikling ved å ivareta og videreutvikle de gode bruksegenskapene.
- Bidra til å utdanne og videreutvikle et tilstrekkelig antall instruktører og dommere.
- Legge forholdene til rette for stor deltakelse på gjeterhundprøver lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Husdyr ID - kvalitet fra øre til øre

Husket å bestille øremerker?

Ring oss, vi hjelper gjerne!!

Øremerker - bjøller - klaver - merkeflagg

Moen Bjøllefabrikk as, Øyevollveien 6, 4460 MOI. Kundeservice 51401150 / post@moenbjollefabrikk.no
www.moenbjollefabrikk.no